

Pla estratègic

2019-2023

*A Josep Fontana, in memoriam,
de qui som deutors*

1. **Presentació**
2. **Paràmetres institucionals**
  - 2.1 Missió
  - 2.2 Visió
  - 2.3 Valors
3. **Acció internacional**
  - 3.1 Dret a l'alimentació
  - 3.2 Drets de les dones
  - 3.3 Acció humanitària
  - 3.4 Protecció de persones defensores
  - 3.5 Prioritats geogràfiques
4. **Acció a Catalunya**
  - 4.1 Educació per a la Justícia Global
  - 4.2 Incidència política
  - 4.3 Aliances
5. **Enfortiment institucional i organitzatiu**
  - 5.1 Ampliació de la base associativa i extensió territorial
  - 5.2 Voluntariat
  - 5.3 Finançament
  - 5.4 Comunicació
  - 5.5 Transparència
  - 5.6 Equip tècnic
  - 5.7 Junta directiva
  - 5.8 Comitè Assessor Internacional

1. Presentació

---

1. Presentació

Després de més de 25 anys d'existència i d'haver executat més de 100 projectes de desenvolupament i d'acció humanitària en 24 països, des del principi d'aquesta dècada l'activitat de l'Associació Catalana per la Pau (ACP) ha estat marcada pel fet de realitzar-se en un context de greu crisi econòmica, iniciada l'any 2008, que ha afectat el conjunt d'Europa i que ha resultat especialment cruenta per als països del sud del continent.

L'Estat espanyol i Catalunya no van quedar al marge d'aquesta situació, que va provocar una caiguda general d'ingressos, producte tant de la manca de compromís de la majoria d'administracions públiques amb les polítiques de cooperació, com de la nostra dificultat a l'hora d'obrir noves vies de finançament. Tot plegat va afectar les possibilitats de sostenir accions de llarg termini i ens obligà a fer reajustaments constants en el quadrienni 2011-2015, tant a nivell d'objectius com d'estructura interna de l'entitat.

Tot i que seguim instal·lats en un context complex, advers i canviant, en els darrers dos anys hem vist com es reactivaven algunes de les polítiques de cooperació, especialment a Catalunya. Això ha estat possible gràcies a la pressió sostinguda i la incidència del conjunt del sector sobre els representants polítics i les institucions; però també arran de l'impacte que les conseqüències humanitàries de la guerra a Síria i l'Iraq, amb el drama de les persones refugiades en primer pla, ha provocat sobre la ciutadania.

És important que aquesta tendència es consolidi i segueixi creixent per tal d'arribar a assolir una política pública, concertada amb els diferents actors que l'executem, en consonància amb les necessitats globals de justícia en el moment històric en què ens trobem en el qual la desigualtat, els desastres i la guerra generen, arreu del món, situacions d'extrema necessitat i vulnerabilitat per a centenars de milions de persones.

En l'àmbit internacional, el desenvolupament sostenible afronta immensos desafiaments. Milers de milions de persones segueixen vivint en la pobresa i privats d'una vida digna; i segueixen en augment les desigualtats, tant a l'interior dels països com entre uns i altres. Hi ha enormes disparitats pel que fa a les oportunitats, la riquesa i el poder; i la desigualtat entre gèneres segueix sent un repte fonamental. És summa-ment preocupant la desocupació, en particular entre els més joves.

Els riscos mundials per a la salut, l'augment de la freqüència i la intensitat dels desastres naturals, l'escalada dels conflictes, l'extremisme violent, el terrorisme i les conseqüents crisis humanitàries i desplaçaments forçats de la població amenacen amb anul·lar molts dels avenços en matèria de desenvolupament assolits durant els darrers decennis.

L'esgotament dels recursos naturals i els efectes negatius de la degradació del medi ambient, incloses la desertificació, la sequera, la degradació de les terres, l'escassetat d'aigua dolça i la pèrdua de biodiversitat, augmenten i exacerben les dificultats a què s'enfronta la humanitat. El canvi climàtic és un dels majors reptes de la nostra època i els seus efectes adversos menyscaben la capacitat de tots els països per assolir el desenvolupament sostenible.

La pujada de la temperatura global, l'elevació del nivell del mar, l'acidificació dels oceans i altres efectes del canvi climàtic estan afectant greument les zones costaneres i els països costaners de baixa altitud, inclosos nombrosos països menys avançats i petits estats insulars en desenvolupament. I, de retruc, s'està posant en perill la supervivència de moltes societats i dels sistemes de sosteniment biològic del planeta.

Paral·lelament, l'aprovació per part de les Nacions Unides, l'agost de 2015, dels **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)**, oficialment coneguts mitjançant l'agenda per a "Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible", obre la possibilitat de treballar, conjuntament amb els nostres socis locals, per alinear-nos sota un paraigua de caràcter global i de manera coordinada amb altres organitzacions de la societat civil i institucions públiques per fer possible el seu compliment.

Els ODS seran vàlids del 2015 al 2030. Hi ha 17 objectius i 169 metes específiques i són el resultat d'un procés de negociació que va involucrar 193 estats i la participació sense precedents de la societat civil, amb una representació àmplia dels punts de vista de les diverses parts interessades: ONG, empreses, etc.

Els ODS són d'ampli abast i s'hi abordaran de manera interconnectada els elements del desenvolupament sostenible: el creixement econòmic, la inclusió social i la protecció del medi ambient. Es dirigeixen a tots els països.

La discussió del Pla Estratègic (PE) és un moment de reflexió, en el qual analitzem l'actuació de l'ACP en els darrers anys i situem alguns elements de context internacional que ens ajudin a entendre en quin món actuem i quins són els principals problemes i reptes que afrontem.

A la vegada, la seva aprovació i posterior implementació tenen l'objectiu d'obrir un nou cicle en el treball, i ens dotaran de línies estratègiques, coherents amb la nostra trajectòria històrica, que ens ajudin fonamentalment a:

- » Incrementar les capacitats de la nostra acció internacional en els àmbits de la cooperació al desenvolupament i de l'acció humanitària.
- » Esdevenir una organització de referència entre sectors cada cop més amplis de la societat catalana, com a mínim pel que fa als eixos i països prioritaris en què treballem.
- » Ampliar la nostra base associativa i la capacitat de mobilització social.

2. Paràmetres institucionals

---

2. Paràmetres institucionals

2.1 Missió

L'ACP és una organització compromesa en la transformació de les condicions de vida de les poblacions més desfavorides i en assolir estructures socials més justes, la plena expressió dels drets individuals i col·lectius i l'eradicació de la pobresa.

2.2 Visió

- » Contribuir al compromís i l'acció de la ciutadania vers la creació de condicions, a escala universal, que possibilitin a tothom l'exercici de tots els drets que garanteixen la dignitat de les persones, a partir de la cooperació al desenvolupament, l'acció humanitària, l'educació i la mobilització social.
- » Desenvolupar les nostres activitats, per ser una entitat consolidada i vertebrada en la societat catalana, sumant sinergies amb d'altres organitzacions socials, sindicals i institucions locals, nacionals i internacionals, compartint esforços i definint objectius i accions comuns.
- » Mantenir la independència a través de la diversificació dels recursos econòmics, la seva gestió austera, l'ajust dels instruments de treball i les eines de gestió, l'ampliació progressiva de la nostra base social i la presència en el territori.
- » Aportar coherència, eficàcia i eficiència, i orientar el nostre focus d'acció sobre la defensa del dret als mitjans de subsistència durables; el dret a la pau, a la vida i a la seguretat; el dret als serveis bàsics; i el dret a la participació política de totes les persones i a l'autodeterminació dels pobles. Partint del compromís amb els drets humans -especialment amb els drets econòmics, socials i culturals-, l'ACP entén que és un deure de justícia treballar perquè totes les persones tinguin garantits aquests drets dels quals són titulars.

2.3 Valors

- » **No discriminació.** L'ACP respecta les cultures dels pobles als quals dirigeix la seva acció, i no fa cap tipus de discriminació d'ètnia, cultura, sexe, ideologia o religió.
- » **Independència.** L'ACP no manté cap vincle de dependència -orgànica, jeràrquica, funcional, ideològica, programàtica, econòmica- respecte de cap grup polític, sindical, religiós o econòmic. Des de la pluralitat d'opcions personals, els seus membres formen una associació sense ànim de lucre que té per finalitat la realització d'activitats de cooperació internacional.
- » **Treball en xarxa.** L'ACP valora positivament les relacions amb altres institucions i la suma d'esforços en determinades iniciatives. Això l'ha dut a la participació

àmplia i activa en coordinadores i en diverses plataformes i xarxes, així com a la voluntat d'associació per al desenvolupament amb les organitzacions sòcies amb què treballa.

- » **Proximitat i participació.** L'ACP fomenta la proximitat, l'obertura, la participació i el diàleg tant en les relacions internes (socis/es, col·laboradors/es, voluntaris/es, personal...) com amb socis locals, altres ONGD, mitjans de comunicació, institucions finançadores i altres entitats.
- » **Transparència i bon govern.** L'ACP ha posat sempre bona cura a actuar de forma transparent en la seva gestió i retre comptes de forma regular i periòdica davant els seus socis i davant la població en general. Els comptes anuals són auditats per professionals externs i les pràctiques de gestió són revisades periòdicament i externament en base a principis de transparència i bon govern.
- » **Professionalitat.** L'ACP manté un nivell de qualitat elevat en el seu treball i ha obtingut el reconeixement en el sector pel rigor, la serietat i la professionalitat del seu equip humà.
- » Orientació per uns **principis ètics**, compartits amb altres organitzacions i recollits en el Codi de Conducta de la Lafede.cat, així com els codis de conducta de la Coordinadora de ONG para el Desarrollo i les recomanacions ètiques del Tercer Sector d'Acció Social.

3. Acció internacional

---

3. Acció internacional

L'ACP comparteix una visió de la cooperació al desenvolupament que, tenint en primer pla l'eradicació de la pobresa i les desigualtats, dóna prioritat a les necessitats bàsiques i aborda el treball des de la defensa dels drets humans; és a dir, es parteix de la convicció que qualsevol persona, pel sol fet de ser-ho, independentment de la seva ètnia, creença, sexe, nacionalitat, lloc de residència, estat civil o qualsevol altra circumstància, té un conjunt de drets que han de ser universals, inviolables i inalienables.

El nostre treball de suport a processos de desenvolupament, que s'emmarca en el compliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), parteix sempre d'una **identificació compartida amb una organització de la societat civil local** i es realitza en associació amb aquesta. Segons es reflecteix en la nostra política de relació amb socis locals, integrem unes opcions, que marquen el nostre estil de cooperació:

- » L'ACP aporta els seus coneixements i la seva experiència en cooperació des d'un tarannà propi de diàleg i horitzontalitat; respecta i promou el protagonisme local, des de la identificació de les necessitats passant pel plantejament de la solució que apareix com la més adequada, fins a l'execució i avaluació de les accions.
- » L'ACP treballa principalment amb socis locals que són organitzacions de la societat civil, com una aposta per la creació de teixit social i l'enfortiment de la societat civil local; a més, valora i promou l'adequada concertació interinstitucional en la realització dels projectes, tant en l'intercanvi d'experiències i creació d'aliances entre les pròpies sòcies locals, com en la coordinació i col·laboració amb les institucions públiques i/o altres ONG locals o que treballin en la zona.

Evolucionant en la nostra manera d'entendre la cooperació

L'ACP vol avançar cap a un model de cooperació que requereixi més aportació de valor afegit per la nostra part en cada intervenció, amb més pes dels aspectes d'assistència tècnica i transferència de coneixement i especialment de promoció en l'intercanvi d'experiències entre altres organitzacions afins i menor importància dels aspectes relacionats amb el finançament.

Aquesta forma de treball requerirà que l'ACP realitzi més esforços -ordenats i constants- de sistematització d'experiències que li permetin extreure, consolidar i fer comunicables els aprenentatges rellevants del seu treball, a partir dels quals podrà realitzar una major aportació de valor afegit en cada nova intervenció.

A la vegada, dotar-nos d'una major capacitat de generació d'experiències, per estar en millor posició per fer propostes sòlides i solvents en l'àmbit de les polítiques públiques relacionades amb les temàtiques de treball.

Per a això, hem de revisar la forma d'organització del treball, potenciar les capacitats de totes les estructures de l'associació (Junta directiva, voluntariat, equip tècnic), complementar-les amb formacions adequades i aprofundir en el coneixement de les realitats locals en les quals treballem. Igualment, s'ha d'identificar possibilitats d'aliances amb socis locals, amb altres ONG, amb xarxes i plataformes i amb universitats per a fer més factibles i sostenibles els enfocaments d'intervenció.

Aquest enfocament de treball requerirà també una presència més intensa en terreny, que es podrà concretar a través de diverses fórmules: ús de les TIC, viatges més freqüents, acords de col·laboració amb socis locals o amb altres ONG catalanes, establiment de representació pròpia, etc. En cada cas, dependrà de les intervencions en marxa, de les necessitats i de les possibilitats. En cap cas, l'ACP pretén que la presència més activa en terreny porti a suplantat les organitzacions locals o a restar-los protagonisme en la seva interlocució amb les autoritats locals.

3.1 Dret a l'alimentació

El dret a l'alimentació és un dret humà, reconegut per la legislació internacional, que protegeix el dret de tots els éssers humans a alimentar-se amb dignitat, ja sigui a través de la producció pròpia d'aliments o de la seva adquisició.

Per poder produir el seu propi aliment, una persona necessita terra, llavors, aigua i altres recursos; i per comprar-lo necessita diners i la possibilitat d'accedir al mercat. El dret a l'alimentació requereix, per tant, que els Estats proporcionin un entorn propici en el qual les persones puguin desenvolupar plenament el seu potencial per produir o procurar una alimentació adequada per a si mateixes i per a les seves famílies.

Els camperols i camperoles han de poder practicar una agricultura sostenible que garanteixi al mateix temps els seus ingressos i una alimentació, pròpia i de la població, segura, sana, nutritiva i de qualitat. Han de poder autoorganitzar-se i han de poder treballar sense dependre del jou de les multinacionals, tant en el procés de producció com en el de comercialització.

Per comprar aliments, una persona necessita una base d'ingressos adequada: el dret a l'alimentació requereix que els Estats garanteixin, per tant, polítiques salarials i xarxes de seguretat social que permetin als ciutadans poder realitzar el seu dret a una alimentació adequada.

Els elements clau que garanteixen el dret a l'alimentació són:

- » **Disponibilitat.** Implica, d'una banda, que els aliments estiguin disponibles a través de fonts naturals, ja sigui mitjançant la producció (agricultura i ramaderia) o per altres mitjans que permetin obtenir-los: pesca, caça i recol·lecció. D'altra banda, vol dir que els aliments han d'estar disponibles a la venda en mercats i botigues.
- » **Accessibilitat.** Suposa que es garanteixi l'accés físic i econòmic als aliments. L'accessibilitat econòmica significa que els aliments han de ser assequibles. Tota persona hauria de ser capaç de procurar-se aliment per a una alimentació adequada

sense haver de comprometre per això cap altra necessitat bàsica: medicaments, lloguer, despeses escolars, etc. L'accessibilitat física significa que els aliments han de ser accessibles a tothom, incloent els grups més vulnerables físicament: la infància, les persones malaltes, les persones amb discapacitats o la gent gran, per als quals és difícil sortir per aconseguir aliment.

- » **Adequació.** Vol dir que una alimentació adequada ha de satisfer les necessitats alimentàries de cada persona, tenint en compte la seva edat, les seves condicions de vida, la seva salut, ocupació, sexe, etc. L'alimentació també ha de ser apta per al consum humà, lliure de substàncies adverses, com contaminants procedents de processos industrials o agrícoles, especialment residus de pesticides, hormones o medicaments veterinaris. Perquè una alimentació pugui ser considerada adequada també ha de ser culturalment acceptada.

L'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) calcula que, aproximadament, **la meitat de les persones que pateixen fam al món pertanyen a comunitats de petits agricultors** que viuen del que aconsegueixen obtenir de les terres marginals, propenses a ser afectades per desastres naturals com sequeres o inundacions. Un altre 20% està conformat per famílies d'agricultors sense terres, i al voltant d'un 10% viu en comunitats que depenen de la pesca, la ramaderia o recursos del bosc com a mitjans de subsistència.

El 20% restant viu en barris marginals que es troben en la perifèria de les grans ciutats dels països en vies de desenvolupament. La quantitat de persones a les ciutats que pateixen fam i tenen escassetat de recursos està augmentant ràpidament, juntament amb el creixement global de la població urbana.

Durant els darrers cinc anys, l'ACP ha treballat en la defensa del dret a l'alimentació a **Nicaragua, El Salvador, Cuba, Colòmbia, Palestina i Mali**. En tractar-se de països amb contextos molt diferents, s'ha pogut aprofitar poc les experiències de cadascun dels projectes. Tot i així, diversos ensenyaments que n'hem extret haurien de servir-nos per a donar més qualitat a les futures intervencions que dissenyem.

Les línies generals d'acció al voltant d'aquest eix seran:

1. Es mantindrà un **seguiment específic sobre l'ODS 2 Fam Zero** i els seus graus de compliment.
2. S'obriran **vies de relació amb sectors de la societat civil** a Catalunya (empreses i federacions de cooperatives, facultats d'enginyeria agrònoma i escoles agràries, sindicats agraris) i amb espais de gestió públicoprivada (parcs agraris) per incorporar actors i aportacions específiques a diferents projectes de cooperació al desenvolupament.
3. S'aprofundiran **vincles amb les sectorials regionals de la xarxa internacional Via Campesina** en aquelles regions on treballem.

3.2 Drets de les dones

Quan els homes són oprimits, és una tragèdia. Quan les dones són oprimides, és tradició.
Letty Cottin

Per construir un model alternatiu de relacions personals, socials, polítiques, econòmiques i culturals que garanteixi els valors de la pau, el respecte als drets humans, el desenvolupament sostenible, equilibrat i solidari; la plena sobirania de les persones i els pobles, i el respecte a l'equilibri ambiental, cal que totes les persones tinguin les mateixes oportunitats i estiguin en disposició de participar activament en la construcció d'aquest model.

A tot el món, les dones i les nenes pateixen **múltiples desigualtats i formes de discriminació que se superposen unes a altres** i comporten una greu vulneració dels seus drets. Desigualtats que es basen en el seu sexe, edat, classe social, lloc de naixement, entorn on viuen, capacitat, creences, origen ètnic, orientació sexual, identitat de gènere, estatus migratori, etc.

Aquestes desigualtats no només suposen grans barreres estructurals per a les dones i les nenes, també repercuteixen en tots els aspectes de la seva vida i comporten, entre d'altres, discriminació i exclusió social, feminització de la pobresa i, sovint també, violència. I en els darrers anys, amb el sorgiment de diverses formes de fonamentalisme, els drets de les dones i els seus defensors i defensores es veuen més amenaçats i perseguits en un nombre significatiu de països.

L'informe d'ONU Dones sobre l'estat de la implementació dels ODS, presentat el febrer de 2018, explica que les desigualtats de gènere es manifesten en totes i cada una de les dimensions del desenvolupament sostenible:

“Quan les llars no disposen de prou menjar, acostumen a ser les dones les primeres en passar gana. Malgrat que les nenes aconseguen cada cop millors resultats acadèmics que els nens, tant en l'escola com en la universitat, això no s'ha traduït en una igualtat de gènere en el mercat laboral. La diferència salarial de gènere segueix en el 23% a nivell mundial i, si no es prenen mesures contundents, passaran 68 anys abans d'aconseguir la igualtat en aquest àmbit. Si bé les dones han fet incursions importants en l'àmbit polític i han arribat a ocupar càrrecs a tot el món, la seva representació en els parlaments nacionals, amb un 23,7%, encara és lluny de la paritat; i les dones polítiques i votants s'enfronten a amenaces i atacs, a assetjament sexual continuat i a abusos en línia. Una de cada cinc dones i nenes ha patit violència física i sexual per part de la seva parella en els darrers 12 mesos. Tanmateix, hi ha 49 països sense lleis que protegeixin específicament les dones contra aquesta forma de violència. Malgrat que la seva presència en la vida pública és cada cop més gran, les dones continuen dedicant 2,6 vegades més temps al treball domèstic i de cures no remunerat que els homes. Les dones i les nenes també són les principals encarregades de recollir aigua i combustibles sòlids en les llars que no compten amb accés a una

font millorada d'aigua i a energies no contaminants, la qual cosa té conseqüències negatives per a la seva salut i seguretat". I l'informe, en les seves gairebé 350 pàgines, segueix dibuixant un paisatge descoratjador de la situació de les dones i les nenes arreu del món".

La Convenció sobre l'Eliminació de tota forma de Discriminació contra les Dones (CEDAW) és el marc de referència i l'instrument de dret internacional per a establir un consens sobre què s'entén per discriminació envers les dones i una agenda per a lluitar contra aquesta discriminació.

L'actual Agenda de la Igualtat de Gènere, impulsada per part de les organitzacions de dones i feministes, fruit de les Conferències de les Nacions Unides dels anys 90, especialment la Conferència de Beijing de 1995 i la seva Plataforma d'Acció, han fet visibles les múltiples discriminacions i violències que encara pateixen les dones i les nenes i, per tant, els reptes pendents per a aconseguir la igualtat real substantiva.

L'agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible té en compte la perspectiva i la igualtat de gènere en cada un dels seus ODS i marca els objectius, metes, polítiques i processos per aconseguir la igualtat de gènere i el desenvolupament sostenible.

Però, tot i aquests marcs internacionals, els avenços són lents i, en un context mundial complex, en molts països s'ha retrocedit.

Així, cal treballar des de la societat civil, també des de la cooperació al desenvolupament, per tal d'impulsar la garantia i el respecte dels drets humans; l'accés igualitari als serveis i els recursos; la igualtat d'oportunitats, i el reconeixement i la participació social i política, especialment dels col·lectius que pateixen més exclusió, i en concret de les dones i les nenes.

Es tracta de fomentar estratègies d'empoderament per tal que les dones siguin protagonistes del canvi, capaces de fer evolucionar col·lectivament la societat per eradicar el patriarcat en tots els àmbits: privat i públic, social i polític, laboral i formatiu...

El desenvolupament només serà sostenible si els seus beneficis afavoreixen, de la mateixa manera, dones i homes; i els drets de les dones només s'aconseguiran si s'esmercen esforços per protegir el planeta i garantir que totes les persones puguin viure amb respecte i dignitat. I construir conjuntament, dones i homes, un nou model de societat que garanteixi tots els drets a totes les persones, sense cap mena de discriminació, arreu del món.

Les línies generals d'acció al voltant d'aquest eix seran:

4. L'ACP vetllarà per la **incorporació de la perspectiva de gènere en totes les fases de les intervencions**: diagnòstics, identificació, línies de base, planificació, execució, seguiment i avaluació. Per això, es disposarà d'instruments i metodologies específics d'aixecament d'informació que tinguin en compte la

participació i interessos de les dones, així com les seves característiques i necessitats específiques. S'incorporaran indicadors específics de seguiment i es vetllarà per una distribució dels recursos que permeti la posada en pràctica de les línies d'acció dissenyades.

5. L'aposta per la igualtat de gènere estarà present en les relacions amb les organitzacions sòcies i els organismes finançadors, tant a l'hora **d'identificar i establir noves aliances com en el diàleg polític i estratègic de les col·laboracions conjuntes**; sempre es farà prevaler els principis descrits d'horitzontalitat, interaprenentatge i no imposició.
6. **Transversalitat a les intervencions de desenvolupament:**
  - » L'ACP promourà l'accés i el control equitatiu per part de dones i homes als recursos naturals productius (terra, aigua, llavors, animals), així com l'accés a l'aigua per a consum humà.
  - » Es treballarà per a la visibilització i valoració de la contribució de les dones a la producció d'aliments, la generació d'ingressos i el sosteniment de la vida.
  - » L'ACP es compromet a analitzar la divisió sexual del treball en cada context d'intervenció i en la distribució de la cadena de cures, per incidir en els elements discriminatoris i promoure accions per a una major equilibri de treball reproductiu i productiu, així com temps d'oci entre homes i dones.
  - » S'impulsarà la participació equitativa de les dones en les estructures organitzatives de la societat civil que constitueixen espais de presa de decisions i des de les quals es generin propostes d'incidència política i institucions públiques locals.

Línia específica d'empoderament de les dones

7. Es destinaran recursos específics -en el marc de programes integrals o en intervencions concretes que els complementin- a processos orientats a l'enfortiment d'organitzacions de dones per a l'empoderament polític i econòmic, per contribuir a la seva participació activa i efectiva en la planificació i gestió de les polítiques que regeixen les seves vides.

3.3 L'acció humanitària

Entenem per crisis humanitàries les situacions en què existeix una amenaça generalitzada i excepcional a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis acostumen a aparèixer en el marc d'una desprotecció prèvia on, un seguit de factors preexistents (pobresa, desigualtat, falta d'accés als serveis bàsics), potenciats pel detonant d'un desastre natural o d'un conflicte armat, multipliquen els seus efectes destructius.

L'evolució de diferents crisis a diverses parts del món ens ha motivat a actuar, a demanda dels nostres socis locals, en la protecció de civils en el marc de conflictes armats i del conjunt de la població en situacions de desastre (terratrèmols, inundacions, etc.) en la provisió de menjar, aigua i sanejament, refugi, atenció sanitària i altres tipus d'assistència.

Des del final de la Guerra Freda, **ha proliferat un tipus de crisi humanitària a la qual s'ha anomenat *emergència complexa***. Aquests fenòmens, a vegades també coneguts com emergències polítiques complexes, són situacions causades per l'ésser humà, en què una situació de violència genera víctimes mortals, desplaçaments forçats, focus epidèmics i fam; situacions que es combinen amb un debilitament o col·lapse total de les estructures econòmiques i polítiques, i amb la presència eventual d'una catàstrofe natural.

Les emergències complexes es diferencien de les crisis per ser més perllongades en el temps, tenir un origen fonamentalment polític i un important impacte destructiu i desestabilitzador en totes les esferes de la vida.

En els darrers anys, ens hem trobat davant d'una tendència en què:

- » Creixen les situacions d'alt risc de desastre i un nombre cada cop més gran i més divers de persones es veu afectat per les conseqüències del canvi climàtic i la degradació de les condicions ambientals, que van unides a la vulnerabilitat socioeconòmica estructural de les poblacions.
- » Es multipliquen les crisis alimentàries agreujades per la volatilitat i la manipulació dels preus dels aliments bàsics.
- » S'incrementen els conflictes armats, convencionals i no convencionals, caracteritzats pels atacs deliberats contra civils, inclosos els treballadors de l'assistència humanitària, la violació generalitzada dels drets humans, la violència i els delictes sexuals utilitzats com a arma de guerra contra dones i nens i nenes, així com el desplaçament forçat de centenars de milers de persones, amb l'increment de la violència sobre la població civil i la generació d'espais de desprotecció i fluxos de poblacions desplaçades i refugiades.

Totes les accions en acció humanitària es basen en quatre principis bàsics d'intervenció i protecció:

- » Evitar exposar les persones a danys addicionals com a resultat de la nostra intervenció.
- » Vetllar perquè les persones tinguin accés a una assistència imparcial, d'acord amb les seves necessitats i sense discriminació.
- » Protegir les persones dels danys físics i psíquics causats per la violència, la coerció i els desastres.
- » Ajudar les persones a reivindicar els seus drets, obtenir reparació i recuperar-se dels efectes de les situacions viscudes.

I tenen en compte els principis humanitaris de:

- » **Humanitat.** El patiment humà ha de ser atès allà on es doni. L'objectiu de l'acció humanitària és protegir la vida i la salut i garantir el respecte als éssers humans.
- » **Neutralitat.** Les accions humanitàries no poden prendre partit en les hostilitats i controvèrsies d'ordre polític, ètnic, religiós o ideològic.
- » **Imparcialitat.** L'acció humanitària ha de dur-se a terme en funció de la necessitat, donant prioritat als casos més urgents i sense fer distincions sobre la base de la nacionalitat, creences, ètnia, sexe, classe o opinió política.
- » **Independència operativa.** L'acció humanitària ha de ser independent d'objectius polítics, econòmics o militars que qualsevol altre agent pugui tenir a les regions on s'executen les accions.
- » **Universalitat.** Per tal d'assistir a qualsevol persona en qualsevol país.
- » **Acceptació.** L'acció humanitària no es pot imposar i precisa del coneixement i la participació de les persones ateses.
- » **Testimoni.** Sense que suposi prejutjar, prendre partit o posar en perill la població atesa, cal un compromís en la defensa dels drets humans i en la visibilització de les situacions que pateixen les víctimes.

Hem estat capaços d'actuar davant greus situacions de crisi produïdes per desastres (terratrèmol d'Haití, inundacions a Filipines i a Colòmbia) o per causa de conflicte armat (Mali, Síria).

En tots els casos, s'ha actuat en coordinació amb els nostres socis locals, que han fet crides a la solidaritat internacional, o dels nostres socis europeus (SPF a França i Viva Salut-M3M a Bèlgica), s'ha col·laborat en l'execució i el finançament de les accions i s'ha aprofitat, en alguns casos, la seva experiència sobre terreny i, en d'altres, s'ha ofert la nostra. Les accions plantejades s'han formulat i executat sota els criteris de la Carta Humanitària Esfera, que és el marc normatiu que ha de fixar les accions d'ajuda humanitària.

Les accions d'emergència són també una oportunitat d'eixamplar la nostra base social i de col·laboradors/es. Davant les crisis més flagrants, l'impacte dels mitjans de comunicació ajuda a generar una resposta de la ciutadania de manera més espontània (Haití 2010, crisi persones refugiades). Per a l'ACP, són també una oportunitat de proporcionar informació detallada de la situació sobre terreny, d'oferir la possibilitat de ser útils amb les seves aportacions econòmiques i que aquestes vagin realment destinades a pal·liar les conseqüències de les crisis i a generar activitats de sensibilització que transcendeixin el nostre perímetre associatiu més immediat.

Les línies generals d'acció al voltant d'aquest eix seran:

8. **Ús de l'enfocament VARD en les nostres accions humanitàries** on vincularem ajuda d'emergència, rehabilitació i desenvolupament, per tal de generar processos transformadors mitjançant la provisió d'ajuda, testimoni i protecció; però també la incorporació de la prevenció i mitigació de riscos per garantir un desenvolupament humà sostenible.
9. En els països que pateixen periòdicament desastres naturals repetits i previsibles, augmentarem la capacitat de resposta davant dels desastres i formarem part de les estratègies de desenvolupament a llarg termini de reducció de riscos. Es fa necessària la **creació d'un fons propi d'entre 10.000 i 20.000 €** que, amb caràcter revolvent, pugui servir per a posar en marxa les accions urgents sense necessitat d'esperar els desembossaments de les administracions ni les aportacions de les campanyes ciutadanes.
10. Per aportar una ajuda eficient i sostenible, treballarem per **garantir que els nostres socis locals aconseguixin el major grau de coordinació amb les institucions del país** (govern i planificació nacional, execució amb institucions regionals i locals, que hauran de ser les responsables davant de la seva pròpia comunitat i davant dels donants, un cop que els actors externs es repleguin) i altres ONG que treballin a la zona.
11. Incorporar els compromisos derivats de les Agendes Internacionals Don, Pau i Seguretat i l'Agenda 2030, per tal de situar les dones com a actrius clau en entorns de conflicte i inseguretat, com a constructores de pau i en la lluita per l'eradicació de totes les formes de violència.
12. És important **desenvolupar el conveni entre l'ACP i la Fundació Pau i Solidaritat de CCOO** per a actuar conjuntament davant de situacions d'emergència, signat el passat 2016, i ampliar-lo a d'altres organitzacions tant de l'àmbit humanitari com social, en la mesura que compartim els mateixos criteris d'intervenció.

3.4 Protecció de persones defensores dels drets humans

El dret a defensar els drets humans és un dret reconegut universalment: es deriva dels drets humans universals que, al seu torn, són indivisibles, interdependents i estan interrelacionats.

Les persones defensores dels drets humans tenen un paper vital en les societats democràtiques. La participació activa de les persones, els grups, les organitzacions i les institucions és essencial per assegurar un progrés continu cap al compliment dels drets humans internacionals. La societat civil, entre d'altres, ajuda els estats a garantir el ple respecte dels drets humans, les llibertats fonamentals, la democràcia i l'estat de dret.

Les persones defensores dels drets humans **s'enfronten a riscos concrets i són sovint blanc de greus abusos i atacs** com a conseqüència de la tasca que rea-

litzen en favor dels drets humans. Per tant, necessiten una protecció específica i més gran en els àmbits local, nacional i internacional. Alguns grups de defensors i defensores dels drets humans s'exposen a riscos majors a causa de la naturalesa específica del seu treball, els problemes en què treballen, el context en què duen a terme les seves activitats, la seva ubicació geogràfica o per pertànyer o tenir relació amb un grup en particular.

La responsabilitat principal de la protecció dels drets humans recau en els estats. Els estats tenen obligacions negatives i positives pel que fa als drets de les defensores dels drets humans. De conformitat amb les seves obligacions en virtut del dret internacional, segons el qual s'ha de respectar, protegir i complir els drets humans, tenen l'obligació de:

- » abstenir-se de qualsevol acte que vulneri els drets dels defensors dels drets humans a causa del seu treball en favor dels drets humans;
- » protegir les persones defensores dels drets humans enfront d'abusos de tercers a causa del seu treball en matèria de drets humans i actuar amb la deguda diligència en fer-ho; i
- » prendre mesures proactives per promoure la plena realització dels drets dels defensors i defensores dels drets humans, inclòs el seu dret a la defensa dels drets humans.

A l'ACP, el treball de protecció de persones defensores ha estat estretament vinculat a la tasca desenvolupada a Colòmbia des del 2001. Hem estat de les poques organitzacions internacionals que vàrem establir, conjuntament amb els nostres socis locals, projectes i actuacions concretes en aquesta línia. Com a conseqüència lògica d'aquest treball, l'any 2010 vàrem contribuir al naixement d'International Action for Peace (IAP), com a organització especialitzada en l'acompanyament internacional a persones i organitzacions amenaçades a Colòmbia, amb la qual mantenim una relació preferent d'intercanvi, enriquiment i suport recíproc.

A més, en l'àmbit de la lluita contra la impunitat hem contribuït que els nostres socis locals a Colòmbia aconseguixin resultats importants en la denúncia i persecució als responsables de crims de lesa humanitat per la desaparició de milers de persones, especialment a la regió oriental.

La persecució de persones defensores s'ha incrementat en els darrers anys a diferents països del món -països àrabs, República Democràtica del Congo, Filipines...-; però, en particular, Amèrica Llatina torna a viure situacions que donàvem per superades. La defensa dels interessos de les oligarquies extractives ha generat milers de casos de persones desaparegudes, assassinades o perseguides a llocs com Mèxic, Guatemala, Colòmbia o Hondures, mentre que la contraofensiva conservadora no ha dubtat a generar nous mecanismes de cop d'estat a països com Brasil o Paraguai, i han situat el màxim risc sobre la figura de les persones defensores.

Aquest conjunt de situacions ens esperona a implementar específicament un eix de protecció de persones defensores, ampliar el radi de països on fer seguiment de ma-

nera periòdica, contribuir a establir mecanismes de protecció especialment a defensors/es de recursos naturals (terra, aigua, mar...), dones defensores, advocats/des de drets humans i enfortint organitzacions locals que actuen contra la impunitat.

Les línies generals d'acció al voltant d'aquest eix seran:

13. Realitzar identificació i seguiment d'entre 3 i 5 països amb situació de **vulnerabilitat generalitzada de les persones defensores dels DDHH**. Establir contacte i relació amb les organitzacions de DDHH afins; apostar, com en els altres àmbits, per la incorporació de nous actors dels àmbits acadèmics, de l'antropologia forense i de la recuperació de la memòria històrica, per a enfortir el treball en xarxa i la incidència política.
14. Denunciar públicament **davant els mitjans de comunicació, institucions catalanes i ciutadania en general** la permanent persecució que pateixen les persones defensores dels drets humans amb l'objectiu de reforçar la seva protecció.
15. **Executar accions específiques per a enfortir el treball** d'organitzacions que actuen sobre greus situacions de desaparició forçada en la perspectiva de conèixer la veritat, justícia, reparació i garanties de no repetició.
16. Vetllar per tal que persones defensores greument amenaçades **puguin sortir del seu país i ser acollides temporalment** en un altre per tal de rebaixar l'amenaça i poder denunciar la persecució que pateixen, així com la violació de drets humans en el seu país.

3.5 Prioritats geogràfiques

El nostre eslògan "*Tots els drets. Totes les persones. A tot el món*" resumeix una de les característiques principals de l'ACP: el plantejament de solidaritat i cooperació que fem **no pretén tenir una especialització geogràfica** que d'alguna manera limiti la nostra capacitat d'actuació, en un món amb problemàtiques cada cop més transversals i interconnectades.

Entenem que totes les vulneracions de drets que es viuen a qualsevol part del planeta estan interrelacionades i responen a causes de caràcter global, combinades amb d'altres que tenen a veure amb la geopolítica i el desenvolupament històric dels països. Això fa que siguem voluntàriament actius a l'hora d'obrir i mantenir relacions amb d'altres organitzacions de la societat civil arreu del món.

Malgrat aquesta premissa, entenem que hi ha **algunes situacions, a diversos països, que per la seva gravetat i sostenibilitat en el temps** s'han fet creditors d'un esforç redoblat, que ha combinat l'acció humanitària, la cooperació al desenvolupament i l'educació per al desenvolupament en els seus diversos vessants: sensibilització, mobilització, recerca i incidència política.

Colòmbia

La signatura de l'acord de pau entre el govern colombià i les FARC-EP el novembre de 2016 posava punt i final a un conflicte armat que ha durat més de 50 anys. Aquest conflicte ha estat només una part i expressió d'un conflicte més ampli i complex que es caracteritza per la iniquitat en la distribució de la riquesa, la corrupció del poder polític, la concentració dels mitjans de producció en poques mans, la permanent violació dels drets humans i els alts nivells d'impunitat que han tingut les Forces Armades.

La solució al conflicte armat transcendeix l'acord signat el 2016 entre el govern i la guerrilla de les FARC-EP, i requereix d'una atenció integral a les demandes i necessitats de la població, que és la interlocutora legítima i necessària en la recerca d'una pau amb justícia social.

L'actuació de l'ACP a Colòmbia s'inicià el 2001, davant la fi del procés de negociació del Caguán i la recrudescència del nou cicle de guerra. Era un context molt difícil, tan pel que fa a les possibilitats d'implementar accions de cooperació sobre el terreny, com a Catalunya, on les organitzacions que defensàvem que l'única sortida a la guerra era, malgrat tot, un altre procés de negociació teníem molt poca capacitat per a fer visible el nostre missatge.

Des de l'ACP hem contribuït especialment a l'enfortiment organitzatiu de les associacions agràries, al rescat de la memòria històrica, a la lluita contra la impunitat i, en la darrera etapa, a mesura que les condicions objectives ho afavorien, a la millora de les capacitats productives de les organitzacions camperoles.

La complexitat de la situació ens obligà a enfocar el treball integralment: més enllà dels projectes de desenvolupament, hem generat durant anys una agenda d'incidència intensa, hem facilitat la presència a Catalunya dels nostres socis locals en diferents moments i de diferents maneres (gires, estades, etc.), hem ampliat les aliances a aquest efecte amb d'altres organitzacions socials i institucions acadèmiques (Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, Postgrau en Construcció de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona), hem utilitzat els programes de protecció institucionals per a treure temporalment del país defensors/es amenaçats, hem participat de diferents xarxes, a nivell nacional (Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia) i europeu (Organización Internacional para los Derechos Humanos-Acción Colombia, ODHACO) i hem afavorit el coneixement directe de la realitat colombiana mitjançant l'enviament als mesos d'estiu de brigades de solidaritat.

A aquests esforços cal sumar el suport ofert a la creació d'International Action for Peace (IAP) com a entitat d'acompanyament internacional a terreny, a la qual es van aportar, els primers anys, recursos materials, humans i polítics fins que ha acabat esdevenint una organització viable per ella mateixa.

El context actual, amb la signatura de l'acord de pau de 2016 i les dificultats de la seva implementació, ens adreça a:

Les línies de treball prioritàries en aquesta etapa seran:

17. Mantenir el **caràcter integral** del treball a Colòmbia i, treballar complementàriament en l'àmbit de la cooperació i l'educació al desenvolupament, la incidència política, la participació en xarxes específiques i la protecció de persones defensores de DDHH en la perspectiva de la implementació completa dels Acords de Pau.
18. En l'àmbit de la cooperació, aprofundir en l'**aposta per l'enfortiment d'organitzacions defensores de DDHH** en l'àmbit de la lluita contra la impunitat, i de les associacions camperoles, tant en el seu enfortiment com en el desenvolupament de propostes productives.
19. Cercar vies específiques de cooperació que contribueixin a la **reincorporació a la vida civil i productiva** dels exguerrillers de les FARC-EP.

Palestina

L'ocupació del territori palestí durant 50 anys per part d'Israel obeeix a una lògica d'enginyeria demogràfica i annexió territorial, tant de *iure* com de *facto*. La fragmentació del territori ha tingut com a conseqüència la separació política i l'aïllament geogràfic recíprocs de Cisjordània, Jerusalem Oriental i Gaza, i impossibilita la llibertat de circulació interna dels palestins.

Actualment, el territori del poble palestí és el 22% de la Palestina històrica. L'estat d'Israel té l'altre 78% de la regió geogràfica. La realitat de Cisjordània és que està ocupada per l'exèrcit israelià, on el govern d'Israel ha autoritzat la instal·lació d'assentaments amb més de 400.000 colons jueus arribats d'Europa de l'Est i d'Estats Units, i controla així el 42% del territori de Cisjordània, inclosos bona part de municipis i vies de comunicació. Per aconseguir colonitzar aquests territoris amb nova població jueva, el govern israelià utilitza l'exèrcit destacat en aquestes terres; destrueix velles poblacions palestines i, en el seu lloc, en crea de noves amb població jueva; construeix infraestructures (carreteres, instal·lacions bàsiques i canalitzacions) i tota mena de serveis públics d'ús exclusiu per als colons jueus.

L'ocupació afecta tots els aspectes de la vida de la població palestina i impedeix el desenvolupament econòmic i social de l'Estat palestí; es prohibeix la construcció d'habitatges i d'infraestructures; es destrueixen les existents; es fomenta la immobilitat de persones i mercaderies; es denega l'accés a les fonts naturals d'aigua; es bloqueja l'accés a l'atenció mèdica... Tot això té com a objectiu fomentar la migració de la població palestina.

Per reforçar aquesta separació entre els dos països i la immobilització de la població palestina a Cisjordània, des de l'any 2000 el govern israelià construeix el Mur, una enorme tanca de ciment i filferro que envolta Cisjordània i l'aïlla del món.

A Gaza, la crisi humanitària s'ha aguditzat fins el punt de constituir una catàstrofe humana. Gaza ha suportat tres guerres destructives el 2008-2009, 2012 i 2014. Israel ha imposat, des del 2007, un bloqueig general de les fronteres terrestres, marítimes i aèries, fet que constitueix una forma de càstig col·lectiu prohibit pel dret internacional. El bloqueig controla i restringeix totalment la circulació interna i externa de persones i béns a Gaza, provoca l'asfíxia econòmica, la impossibilitat de les mesures de reconstrucció i l'aïllament social i familiar respecte del món exterior i agreuja, de manera espantosa, les condicions de vida i de salut del territori, de per si dolentes.

En l'àmbit del dret a la salut, els dos milions de persones que viuen a Gaza depenen d'un sistema sanitari que està prop del col·lapse. Segons l'OMS, a finals de gener de 2018 s'havien esgotat totalment les existències de 206 medicaments dels 516 que formen la llista de la farmaciola bàsica i d'un altre 43% en quedaven existències per a menys d'un mes. Els talls de subministrament elèctric obliguen a tancar instal·lacions i quiròfans, a racionar serveis essencials de diagnòstic i a afrontar la manca de permisos per a importar peces de recanvi dels equips i els inutilitza durant mesos.

L'ACP va començar a actuar a Palestina l'any 2002. En aquest temps, hem treballat tant en l'àmbit de l'acció humanitària, amb diversos projectes d'emergència en el camp sanitari, com en cooperació al desenvolupament, i ha consolidat una forta relació amb el moviment camperol que ha estat fonamental perquè implementéssim 4 projectes orientats a la millora de les capacitats productives d'organitzacions de base, tant a Cisjordània, originàriament, com a la Franja de Gaza, en la darrera etapa. A més, s'han obert escenaris de col·laboració amb organitzacions de dones.

A Catalunya, el nostre treball ha consistit especialment a donar a conèixer la situació d'ocupació i les seves conseqüències. L'instrument que hem prioritzat ha estat les Brigades de Solidaritat els mesos d'estiu, per les quals han passat més de 50 persones. Amb la seva experiència, els voluntaris/es, a més de conèixer de primera mà la situació palestina, han contribuït a generar material audiovisual propi.

En paral·lel, els darrers cursos s'ha treballat en col·laboració amb la Universitat de Barcelona en l'organització de seminaris sobre la situació a la regió, i hem participat esporàdicament d'alguns dels espais de coordinació amb d'altres organitzacions per a la realització d'iniciatives conjuntes.

Les línies de treball prioritàries en aquesta etapa seran:

20. Dotar-nos d'un major **caràcter integral** en el treball amb Palestina, i es treballarà complementàriament els àmbits de l'acció humanitària i la cooperació, la sensibilització, la incidència política i la participació en xarxes específiques.
21. Donar continuïtat **al treball d'enfortiment del moviment camperol** per facilitar la participació de nous actors de la cooperació catalana (empreses de l'economia social, universitats agràries, federacions de cooperatives, etc.), i generar accions de major impacte sobre el terreny i major repercussió a Catalunya.

22. Atendre de manera específica la **Franja de Gaza**, especialment la situació humanitària, amb l'elaboració, en primer terme, d'un diagnòstic conjunt amb els nostres socis locals que ens permeti implementar diferents accions al llarg de l'execució del PE.

República Democràtica del Congo

Des del període colonial belga i a excepció d'un breu interval posterior a la independència el 1960, la RD Congo ha viscut immersa en una situació de despotisme, absència i desintegració de l'Estat, tota mena de vulneració dels drets humans i l'explotació dels seus recursos naturals.

La dictadura de Mobutu Sese Seko va consolidar una situació caracteritzada per la repressió contra la dissidència política, rebel·lions sufocades violentament, greus violacions dels drets humans i l'enriquiment de les elits mobutistes a través de l'espoliació dels recursos naturals en benefici propi. Entre 1996 i 1997, Mobutu va ser enderrocats per una coalició de grups rebels liderada per Laurent Kabila, amb el suport d'alguns dels països veïns.

El conflicte armat que pateix en l'actualitat la RD Congo ha causat més de cinc milions de víctimes mortals des del 1998, en el que s'ha arribat a anomenar *la primera guerra mundial africana* per la implicació de diversos països de la regió, principalment Angola i Zimbàbue pel costat de Kinshasa (encara que també, en menor mesura, Namíbia, el Sudan o el Txad), i Ruanda, Burundi i Uganda del costat oposat.

La culminació del procés de pau entre 2002 i 2003, que va conduir a la formació d'un govern de transició dirigit per Joseph Kabila, fill de Laurent Kabila, triat l'any 2006 com a president en les primeres eleccions democràtiques després de més de 40 anys, no ha significat la fi de la violència. El Govern ha estat incapaç de resoldre les causes de fons del conflicte que pateix l'est del país i ha fracassat en intentar estendre el control de l'Estat a tot el territori. La situació és complexa a causa de la multiplicitat d'actors involucrats i a les múltiples dimensions del conflicte a escala local, regional i internacional.

Però també hi ha contribuït la deriva autoritària de Kabila fill, que ha comportat repressió vers la dissidència i l'oposició. La situació del país es va agreujar especialment el desembre del 2016, quan es va negar a abandonar la presidència a la fi del seu mandat i convocar les eleccions. Finalment, es va aconseguir un acord pel qual es van convocar eleccions generals, provincials i locals el 26 de desembre del 2018.

A més, durant els darrers anys del govern de Joseph Kabila l'enriquiment il·lícit i la corrupció han impregnat bona part de les administracions i estructures d'estat, i ha arribat a alguns dels seus col·laboradors més directes, i segurament al president mateix.

Les dimensions d'aquest país, de gairebé 2,4 milions de km², 9.000 km de fronteres a protegir i envoltat per nou estats, han contribuït a dificultar els intents de construcció

de l'Estat. Amb 77,5 milions d'habitants, la RD Congo es troba a les darreres posicions en la classificació 2017 de l'Índex de Desenvolupament Humà. El 63% de la seva població viu per sota de la mitjana dels ingressos per habitant (220 dòlars l'any, un dels més baixos del món).

El setembre del 2017, més de 4,5 milions de congolesos es trobaven en situació d'inseguretat alimentària aguda i gairebé la meitat dels menors de cinc anys patien malnutrició crònica. Menys del 50% de la població té accés a l'aigua potable; i també hi ha una greu manca d'accés als serveis sanitaris de base, sovint molt cars i inaccessibles. La taxa d'escolarització és del 66%, mentre que la taxa de persones amb més de 15 anys que saben llegir i escriure en qualsevol de les llengües del país és del 76,9% (homes) i del 57% (dones).

El període d'escolarització és de 8 anys per a les nenes i d'11 per als nens. Pel que fa a la violència vers les dones, aquesta és dóna en tots els aspectes de la vida quotidiana de les congoleses, i és especialment greu en les zones en conflicte, on les agressions sexuals s'han convertit en arma de guerra. Violacions i embarassos precoços i no desitjats contribueixen a l'elevada taxa de mortalitat maternal (846 morts per cada 100.000 naixements el 2015).

A aquesta complicada situació, cal afegir-hi les carències de l'Estat en termes de reactivitat i de capacitat de proporcionar serveis bàsics, seguretat i justícia, així com un entorn propici al creixement equitatiu. La situació de les infraestructures de base també dificulta l'accés de les comunitats als serveis i als productes bàsics.

L'ACP començà a treballar a la RD Congo el 2016, de la mà dels nostres socis belgues de M3M-Viva Salud, que han ajudat a identificar socis locals, en particular l'organització Étoile du Sud, una potent xarxa d'educació popular creada al voltant del dret a la salut, però amb capacitat d'articulació d'homes, dones i infants en un treball orientat a l'increment de l'organització comunitària.

En paral·lel, s'han identificat altres organitzacions que treballen al voltant del dret a l'alimentació. Tot i que el treball és recent, la RD Congo reuneix totes les característiques per mantenir una dedicació prioritària els propers anys: emergència humanitària, dèficit absolut de serveis bàsics, conflicte armat vinculat especialment a l'exploitació dels recursos naturals i socis locals compromesos, amb els quals compartim la visió de la solidaritat, i la necessitat de fer visible un conflicte armat que ha anat quedant entre els conflictes oblidats.

Les línies de treball prioritàries en aquesta etapa seran:

23. Incrementar la **difusió de la situació de la RD Congo**, tant del conflicte armat (causes, conseqüències, etc.) com de la situació social i d'emergència humanitària.
24. Consolidar la **relació amb els moviments populars i comunitaris**, contribuir a enfortir-los mitjançant projectes de cooperació, i respondre a les crides d'acció humanitària, amb especial atenció a les regions afectades pel conflicte armat.

25. Mitjançant els nostres socis locals, avançar les possibilitats de realitzar un treball en xarxa amb els moviments populars d'altres països de la regió (Uganda, Burundi, Rwanda...) de suport a les organitzacions i comunitats que treballen per la pau.

4. Acció a Catalunya

---

4. Acció a Catalunya

L'educació veritable és praxi, reflexió i acció de les persones sobre el món per transformar-lo.

Paulo Freire.

Com a concepte, l'Educació per al Desenvolupament s'ha anat conformant en paral·lel a la Cooperació Internacional per al Desenvolupament, i s'ha adaptat des del 1945 a les transformacions en les relacions internacionals, el model econòmic i la concepció del desenvolupament. El 1974, el terme EpD fou reconegut per la UNESCO, que va instar els Estats i organitzacions educatives a considerar l'educació com un procés fonamental per abordar els problemes de supervivència i benestar de la humanitat.

A partir de la comprensió del desenvolupament des d'una perspectiva global, emergiren xarxes i moviments per la justícia global, actors que, en la darrera dècada, han donat a l'EpD un caràcter més marcat de transformació social i d'incidència política en l'agenda internacional.

A l'ACP, caracteritzem l'Educació per al Desenvolupament com:

- » Un instrument necessari per contribuir a la comprensió per part de la ciutadania de les injustícies que es viuen al món i les seves causes.
- » Una educació en valors i transformadora, arrelada en els drets humans universals, que ha de conduir a canvis en els valors i les actituds de les persones per afavorir el desenvolupament humà sostenible a escala global.
- » Processos d'aprenentatge permanent sobre el desenvolupament, que generen en les persones reflexions i accions crítiques mitjançant alguna d'aquestes quatre dimensions: **sensibilització, recerca, incidència política i mobilització ciutadana.**

Des del naixement de l'ACP, les accions d'EpD han estat una part substancial del nostre treball. Ens han permès difondre la realitat dels països i comunitats amb les quals col·laborem, aprofundir en les problemàtiques vinculades als nostres eixos de treball, realitzar incidència sobre governs i representants polítics, i contribuir a la mobilització social per denunciar els conflictes armats i les situacions de violació dels DDHH. Algunes de les accions que hem realitzat han contribuït també a generar recursos econòmics adreçats a projectes concrets. I, alhora, ens han permès ampliar la cultura **de la solidaritat.**

Els darrers anys hem incrementat aquesta mena d'accions, orientades a públics i sectors més amplis i diversos, i en formats diferents: xerrades i conferències, seminaris, jornades, Brigades de Solidaritat, produccions audiovisuals de petit format, exposicions, activitats culturals vinculades a les campanyes, etc. En general, aquestes accions han demostrat ser un bon camí cap a la sensibilització ciutadana, i quan les hem desenvolupat amb creativitat ens han facilitat arribar a nous públics objectius, als quals, d'altra manera, costa fer arribar els missatges transformadors o de justícia global.

Malgrat l'encert en l'organització d'activitats, és necessari definir una estratègia específica per a l'EpD, un marc general que ens ajudi a seleccionar públics objectius, prioritzar instruments i sectors d'intervenció; en definitiva, dotar-la de coherència a partir de 3 àmbits d'intervenció:

- » **Educació formal:** Aquella que té lloc en institucions educatives oficialment reconegudes (escoles, instituts, centres de formació professional, centres universitaris, etc.)
- » **Educació no-formal:** Aquella que no té un reconeixement oficial, però té objectius i metodologies educatives que s'adrecen a col·lectius concrets.
- » **Educació informal:** Processos d'aprenentatge continuat en espais diversos d'interacció social, sense una clau pedagògica preestablerta. Sovint no són organitzats, no tenen una estratègia educativa determinada.

En aquest marc proposem:

26. La posada en marxa d'una **escola permanent de formació i/o debat** sobre qüestions relacionades amb la situació internacional. Serà un espai obert a la participació de la ciutadania, però especialment orientat cap als i les joves, amb la generació d'activitats específiques envers aquest segment de població. Es coordinaran les seves activitats amb les diferents universitats catalanes per al reconeixement de crèdits de grau, quan s'escaigui.

Les **Brigades de Solidaritat** han estat un instrument que ens ha permès difondre i apropar la realitat dels països i les organitzacions amb les quals treballem des de la perspectiva de la solidaritat política. Més de 500 persones han passat per les brigades de l'ACP des de la seva creació el 1992.

27. Ens plantejem **donar continuïtat a les Brigades de Solidaritat**, repensar el procés formatiu previ, que haurà d'estar lligat a l'escola de formació i les activitats de retorn dels i les brigadistes, i facilitar que el seu compromís pugui contribuir a estendre el treball general de l'ACP.

L'estratègia d'intervenció ha de tenir en compte que Catalunya té una forta tradició associativa. És una de les característiques que ens defineixen amb més força com a país. La xarxa social es capil·laritza de tal forma que arriba a tot el país. Centenars de milers de persones estan d'una manera o altra vinculades a activitats que es generen quotidianament des d'associacions de cultura popular, esportives, de veïns i veïnes, de dones, d'educació en el lleure, de familiars d'alumnes, etc.

Aquesta realitat multiplica les possibilitats de treballar en xarxa, tant a nivell local com a nivell nacional, i de contribuir a convertir-nos en agents actius de la cultura de la solidaritat que pretenem difondre.

A la vegada, els darrers anys han mostrat la **potencialitat de treballar aliats amb els treballadors de la cultura**: persones que es dediquen a les arts escèniques, a la música, a la pintura i a la il·lustració o a qualsevol manifestació artística han esdevingut col·laboradores puntuals de campanyes de l'ACP, ajudant-nos a transcendir el nostre àmbit més immediat.

En aquest sentit, orientem:

28. Una **aposta clara pel territori**, buscant la màxima descentralització de les activitats de sensibilització, buscant teixir complicitats amb l'entramat associatiu a les localitats on les executem.
29. Mantenir, amb regularitat anual, com a mínim, **una activitat de caràcter cultural** en col·laboració amb persones/companyies professionals de les arts escèniques (teatre, dansa, circ, etc.) i/o la música orientada a difondre les nostres campanyes i/o a la captació de recursos econòmics per a les nostres accions.
30. Identificar i generar **accions conjuntes** (documents audiovisuals, material gràfic i d'exposició, etc.) amb diferents persones, empreses i associacions referents en el camp de les arts visuals (cinema, pintura, il·lustració, fotografia, etc.).

Més enllà de les activitats de sensibilització, enteses com a accions a curt termini orientades a crear consciència en la ciutadania, cal, a més, seguir treballant en les altres dimensions de l'Educació per al Desenvolupament.

Les **accions de recerca en desenvolupament** han anat adquirint, de forma progressiva, un major reconeixement per part de tots els actors i de la societat en general, tot i que han estat molt escasses en la nostra trajectòria i quasi totes de caràcter intern, per ajudar l'equip tècnic a aprofundir el seus coneixement sobre un país o una situació concreta.

Ens proposem:

31. Incrementar el nombre de recerques realitzades que contribueixin a analitzar en profunditat les problemàtiques dels diferents àmbits del desenvolupament i la pau, i garantir mitjans per a l'edició i distribució d'aquelles que puguin ser més útils com a instruments de divulgació.

Complementar, també aquestes accions amb d'altres orientades a la **mobilització social i a la incidència política**, enteses com el conjunt d'esforços de la ciutadania organitzada per influir en programes i polítiques públiques per mitjà de la persuasió i la pressió sobre persones que tenen la capacitat de prendre decisions.

Les accions d'incidència les duem a terme, d'una banda, a través de les diferents **xarxes d'organitzacions** en què participem, d'entre les quals les més significatives són les següents:

- » **Lafede.cat - organitzacions per a la justícia global.** Es una xarxa que promou l'acció col·lectiva de les 116 entitats afiliades. Treballa activament per aconseguir la justícia social i l'eradicació de les desigualtats a tot arreu, a d'altres llocs del món i a casa nostra, mitjançant la cooperació al desenvolupament, la defensa i promoció dels drets humans i el foment de la pau.
- » **Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia.** És un espai de concertació format per ONG, sindicats, administracions públiques i entitats del món acadèmic, sorgit l'any 2002. Els objectius principals de la Taula són la promoció i protecció dels Drets Humans a Colòmbia així com el suport a una solució política negociada, que té com a marc de referència les recomanacions de les Nacions Unides i d'altres organismes internacionals.
- » **Oficina Internacional de los Derechos Humanos Acción Colombia (OIDHA-CO).** És una xarxa d'organitzacions europees i internacionals dedicada a la incidència política davant les institucions de la UE, els seus Estats membres, Suïssa, Noruega i les Nacions Unides per promoure l'Estat de dret, la democràcia, el respecte integral dels drets humans, la pau i el desenvolupament sostenible a Colòmbia.
- » **Xarxa Euro-Mediterrània de la Solidaritat.** La componen 22 membres i socis de 17 països, i té com a objectiu fomentar el desenvolupament de l'acció Sud-Sud i Nord-Sud a partir de la col·laboració entre les entitats membres en les temàtiques següents: lluita contra l'exclusió social, la pobresa i el racisme; accés a l'educació i la cultura; drets de les dones, homes i nens; desenvolupament sostenible; medi ambient i cultura de pau.
- » **Plataforma unitària contra les violències de gènere.** Pretén contribuir al canvi cap a una societat més justa, igualitària i lliure de violència masclista, empenent a nivell local, autonòmic i estatal diferents activitats i projectes de prevenció, sensibilització i incidència, així com de suport a moviments de dones al món amb la col·laboració de la ciutadania i treballant en xarxa amb altres entitats i institucions de l'àmbit.
- » **Federació Catalana d'Organitzacions Internacionalment Reconeixudes (FO-CIR).** És una xarxa que neix per estimular i proporcionar recursos a la participació de les entitats catalanes a l'escenari internacional i, a través de la seva representació, fer advocacia del paper de les organitzacions civils en els centres de decisió política internacional.

En aquest sentit ens plantejem:

32. Donar continuïtat a la participació en les xarxes en què participem; **augmentar el nostre compromís** en les seves estructures de coordinació, en la mesura de la seva rellevància i de les nostres possibilitats; i contribuir a impulsar-ne d'altres en aquelles àrees de treball o d'interès en les quals treballem.

Més enllà del treball en xarxes que tenen caràcter estable o permanent, l'ACP s'ha caracteritzat per participar d'espais unitaris puntuals davant de situacions de conflicte.

I d'altra banda, mitjançant campanyes prolongades en el temps, que es donen en tres modalitats diferents:

- » Accions o campanyes **pròpies**, en les quals tant la definició de l'estratègia com el pes de la seva execució recauen en l'ACP, tot i que es generen aliances amb d'altres col·lectius per a treballar en xarxa i aconseguir més ressò.
- » Accions o campanyes **impulsades per altres entitats on l'ACP hi participa**, s'impli-ca en la definició d'objectius i estratègies i aporta missatges i propostes pròpies.
- » Accions o campanyes **impulsades per altres col·lectius**, a què l'ACP dóna suport i s'hi adhereix, sigui perquè tot i fer referència a una qüestió que va en la direcció dels nostres plantejaments no tenim la capacitat d'implicar-nos-hi.

En aquest sentit, ens proposem:

33. Impulsar, com a mínim, **dues campanyes pròpies** en el període d'implemen-tació d'aquest Pla Estratègic 2019-2023, vinculades als sectors d'intervenció en els quals incidim o a la situació en els països d'atenció prioritària (Colòmbia, Palestina, RD Congo).

5. Enfortiment institucional i organitzatiu

---

5. Enfortiment institucional i organitzatiu

---

*Les Idees no viuen sense organització. **Antonio Gramsci.***

El cicle que obrim amb l'aprovació d'aquest Pla Estratègic necessàriament ha d'impli-car un procés d'enfortiment organitzatiu de l'entitat a tots els nivells.

L'ampliació progressiva de la base associativa és un dels indicadors que el nostre missatge i les nostres accions arriben a més sectors i, sobretot, de la capacitat de gene-rar compromisos concrets amb la missió de l'entitat per part de més persones.

Cal ampliar les formes d'adhesió a l'ACP, fer-les àgils, flexibles i pensades per arribar a amplis sectors de la ciutadania.

A la vegada, cal vetllar perquè les persones que s'incorporen al nostre projecte disposin d'espais de participació i se sentin representades en la presa de decisions col·lectives.

L'acció de l'ACP ha estat significativa en els darrers anys a Barcelona i la seva àrea metropolitana. Amb tot, les accions que hem generat a d'altres ciutats o municipis de Catalunya han obtingut un ampli ressò a nivell local i comarcal.

En aquest sentit, la vertebració territorial de l'entitat al llarg de tot el país és un ele-ment central de cara als propers anys. Descentralitzar encara més les activitats de l'ACP, donar més protagonisme a les **antenes locals** i enfortir-les, i ajudar a crear-ne de noves, en aquells municipis on sigui possible.

34. Proponem obrir **tres tipus de quota** anual de caràcter fix:

1. Quota general de 30€ per persona
2. Quota general de 50€ per família
3. Quota protectora de 100€ per persona

El **voluntariat** representa un espai natural de promoció de ciutadania activa. D'una banda, contribueix a la consecució dels objectius institucionals de canvi; de l'altra, ens aporta diversitat de perspectives i esperit crític, genera canvis en les mateixes perso-nes voluntàries i afavoreix el seu empoderament.

La solidaritat internacional i la cooperació que proposem des de l'ACP només es po-den estendre sobre la cultura de l'aportació voluntària dels seus membres. Des de l'entitat, hem d'organitzar en millors condicions aquesta xarxa de complicitats, per tal de fer-la més útil.

35. Dissenyar i executar un **Pla de Voluntariat** que reculli els aprenentatges del passat, que utilitzi les estratègies que ja han demostrat que generen apropiació i que millori el sistema d'acollida i permanència de les persones que arriben a l'ACP per diversos itineraris.

L'administració dels recursos existents s'ha fet en els darrers anys amb prevenció i cautela i s'han racionalitzat les estructures internes i la despesa general. Malgrat això, el finançament de les accions de l'ACP té encara una dependència extrema de les diferents administracions. Tot i que treballem amb el criteri que algunes accions d'emergència i totes les activitats realitzades a Catalunya han de ser autofinançades, les despeses estructurals són molt altes en relació amb la capacitat de generar ingressos. Ens cal transformar la nostra cultura interna, massa orientada a la captació de subvencions, com un dels elements que reforcen la nostra independència.

36. **Explorar noves vies d'entrada** de recursos a partir de cinc eixos:
- a) Estudiar la possibilitat i executar-la, si es donen les condicions, de donar serveis, en relació a les universitats i els cursos temàtics.
  - b) Impulsar accions de captació de fons a partir d'activitats artístiques, culturals i esportives.
  - c) Desenvolupar una línia de marxandatge que, a més de generar alguns ingressos, amplii la visibilitat de l'ACP.
  - d) Explorar les possibilitats de relació amb el món empresarial, especialment en el camp de l'economia social i/o amb empreses que incorporin la Responsabilitat Social Corporativa.
  - e) Ampliar la nostra base de donacions.
37. Una **reserva permanent** que permeti fer front a situacions puntuals de contingència i a obligacions amb el personal contractat en cas d'acomiadament.

Les capacitats de **comunicació** han estat durant molts anys molt limitades. Donar visibilitat a l'ACP en allò que fem no és una finalitat en si mateixa, però té la importància d'emmarcar cada acció concreta en el context de l'estratègia general de l'associació, amb l'objectiu de promoure la participació i l'ampliació de la nostra base social.

Tot i tractar-se d'una àrea de l'entitat en la qual en els darrers anys havíem tingut força mancances, en el darrer període hem assolit avenços importants, en aportar-hi recursos econòmics i humans.

Des de 2018, disposem per primer cop d'un **Pla de Comunicació**: un document de treball en el qual es reflecteixen els objectius que es volen aconseguir en un termini concret a través d'accions de comunicació que suposen la inversió de determinats recursos. És una guia per facilitar el treball i evitar la dispersió a la qual sovint condueixen el dia a dia i les rutines de l'organització.

El pla és una eina flexible i adaptable i promou el seguiment i l'avaluació d'aquests processos; a més d'afavorir que es qüestionin contínuament els resultats i les estratègies implementades per tal de millorar-les.

Els objectius del Pla de Comunicació són:

- a) Fidelitzar les persones associades i col·laboradores, membres de l'equip i altres contactes de l'ACP a través d'aportar-los nous continguts i activitats per tal de generar interès i augmentar la seva participació en l'entitat.
- b) Consolidar l'entitat com a font d'informació per als mitjans de comunicació i altres emissors d'informació.
- c) Aconseguir el reconeixement i la col·laboració d'un mínim d'empreses del sector privat, cooperatives o amb RSC per tal d'iniciar relacions de patrocini.

I les **accions** que es realitzaran, detallades en el Pla de Comunicació de l'ACP, tindran com a públics objectius:

- 1) Públics interns: persones associades i col·laboradores, junta directiva, equip tècnic i, en general, totes aquelles persones vinculades d'alguna manera a l'ACP.
- 2) Mitjans de comunicació, que actuen com a transmissors per fer arribar la informació a un públic més ampli o a la societat en general.
- 3) Finançadors institucionals i empreses privades sensibles amb la responsabilitat social corporativa i susceptibles de convertir-se en col·laboradores.

En el Pla de Comunicació es preveu també l'actualització dels diferents instruments comunicatius (publicacions, pàgina web, xarxes socials, etc.).

Aquest impuls a la política de comunicació de l'entitat va de la mà d'una millora notòria en la **transparència i la rendició de comptes**, entesa com un concepte que va més enllà de fer públics els aspectes purament econòmics i financers de l'associació. Per tant, no es tracta, únicament, de fer públics cada any els comptes de l'organització, ni tampoc d'explicar els resultats d'una auditoria anual.

Un dels elements que caracteritzen la bona acció de les ONG és mantenir alts nivells de transparència en les nostres actuacions. La claredat i l'accés públic dels comptes, la bona gestió dels fons i la rendició de comptes han de ser garantits de manera permanent, tant al conjunt de la nostra base associativa com a la ciutadania en general. A més, per coherència amb els nostres valors, el bon govern ha de tenir un pes fonamental en la nostra pràctica.

En aquest sentit, cal aprofundir en la cultura de la transparència i pretenem orientar-nos a prendre les següents mesures en el marc de la implementació del Pla Estratègic:

38. Realització de **l'auditoria anual** dels comptes de l'ACP i de la **memòria anual d'activitats**, amb especificació de l'origen i distribució dels fons.
39. **Adhesió a La Herramienta**, instrument de verificació i avaluació de la transparència i el bon govern de les ONGD, creat i dinamitzat per la CONGDE.
40. **Publicació periòdica als nostres mitjans** digitals i en paper de la informació pertinent.

5.1 L'equip tècnic

És un dels actius més importants del projecte. Tot i ser reduït, ha carregat (especialment durant els anys més intensos de la crisi) amb la responsabilitat de mantenir l'activitat de l'associació amb un nivell alt de visibilitat, i ha aportat rigor, entusiasme i un alt nivell de compromís.

A la vegada, en els darrers anys, ha desenvolupat capacitats d'organització i gestió, ha aprofundit en el coneixement de tot el cicle dels projectes i ha incrementat la formació en àmbits geogràfics i sectorials nous, en la mesura que la realitat de les nostres accions al món així ho requeria.

En aquesta etapa:

41. Cal **sistematitzar la formació** del conjunt de l'equip tècnic en les diferents àrees temàtiques que el Pla Estratègic assenjala com a prioritàries, fomentar que totes les persones de l'equip coneguin els diferents instruments i socialitzar en trobades específiques alguns dels seus coneixements amb voluntaris i la base associativa, en una relació d'enfortiment recíproc entre els diferents components de l'ACP.
42. Es vetllarà perquè l'ACP segueixi sent una **organització d'acollida d'estudiants en pràctiques** de màsters i/o postgraus de cooperació, graus o cursos d'especialitat.

En aquesta etapa pretenem que la **Junta directiva** jugui el paper de garant de l'execució d'aquest Pla Estratègic. Els rols que la Junta ha de jugar en el futur han de passar per assumir la representació col·lectiva de l'entitat, la dinamització de les diferents àrees d'intervenció, el coneixement en profunditat de la realitat dels diferents països i socis locals (especialment d'aquells on tenim una major intervenció) i l'aportació de noves idees des de les capacitats de cadascun dels membres. L'objectiu és que l'ACP

pugui desplegar tot el seu potencial, tant al territori com en l'àmbit sectorial, en una tasca compartida amb l'equip tècnic i la resta de col·laboradors/es.

43. Es dotarà de **regularitat el funcionament** de la Junta Directiva amb reunions periòdiques, com a mínim bimensuals, i es podrà convidar a participar-hi persones externes en funció de l'ordre del dia. La Junta Directiva tindrà una composició paritària (fins a 60-40%) i un equilibri entre les persones responsables de qüestions concretes i antenes territorials.

Les característiques de la nostra activitat ens han permès relacionar-nos col·lectivament amb **diferents actors a escala internacional**. Són relacions fraternals amb organitzacions socials, sindicals; o bé líders polítics, acadèmics i intel·lectuals de prestigi, que han contribuït en bona mesura a la mirada oberta, no sectària, que caracteritza l'ACP, i a entendre millor la complexitat de les relacions internacionals i de les diferents maneres d'actuar-hi per a defensar la pau i la justícia global. Són un valor en si mateixes; però sobretot, un element qualitatiu que articulat ens ajudarà a tenir una millor visió global.

44. Creació d'un nou instrument: el **Comitè Assessor Internacional (CAI)**. Aquest CAI tindrà una composició d'entre 7 i 10 persones (líders socials, acadèmics o persones amb rellevància pública) de diferents continents. Els/les membres d'aquest nou organisme tindran interlocució com a mínim un cop l'any amb la Junta Directiva de l'entitat.